

LUKA ANTIČKE SALONE (1. dio)

© 03/09/2022 by admin

Nedavno su mediji u nekoliko navrata izvještavali o novim arheološkim nalazima kako na solinskom kopnu tako i u podmorju kaštelanskog zaljeva. Na solinskom predjelu Bugarevo istražen je dio antičkog bedema kao i druge strukture, na što je veći dio struke opravdano i pravovremeno upozoravao kako se radi o pronalasku koji uvelike mijenja naše spoznaje o prostiranju Salone – najvažnijeg i najvećeg antičkog grada na istočnoj obali Jadrana. Nekoliko mjeseci poslije pojavile su se i prve vijesti o pronalasku još jednog izuzetno vrijednog brodoloma negdje na širem području Kaštelanskog zaljeva – jednog od preko 200 (poznatih) podmorskih arheoloških lokaliteta na području naše županije. Kolegica Irena Radić-Rossi, vjerojatno najbolja poznavateljica ove problematike, nedavno je na još jednom javnom predavanju upozorila na izuzetnu gustoću i bogatstvo podmorskih i obalnih arheoloških nalazišta u krugu od Trogira, preko Kaštela, Solina, Vranjica i splitskog poluotoka do Čiova. Svi ovi nalazi, zajedno s našim ranijim spoznajama, još jednom su aktualizirali priču o salonitanskoj luci – Portus salonitanus kako se čitavi Kaštelanski zaljev naziva na Peutingerovoj karti (Tabula Peutingeriana), najpoznatijoj mapi rimskog svijeta.

Odnos ovog prostora s morem ne nalazimo često kao temu znanstvenih i stručnih radova, posebno ne onih koji se bave starijom poviješću. Točnije, fokusirali smo se na interpretaciju pojedinačnih većih ili manjih nalaza i nalazišta, ali tek nam je nedavno Branko Kirigin u jednom od svojih prikaza pokušao pokazati neke konkretne i iskustvene načine, prednosti i mane plovidbe salonitanskim zaljevom. Tema je ovim samo načeta pa stoga itekako zanimljiva i privlačna budućim istraživačima.

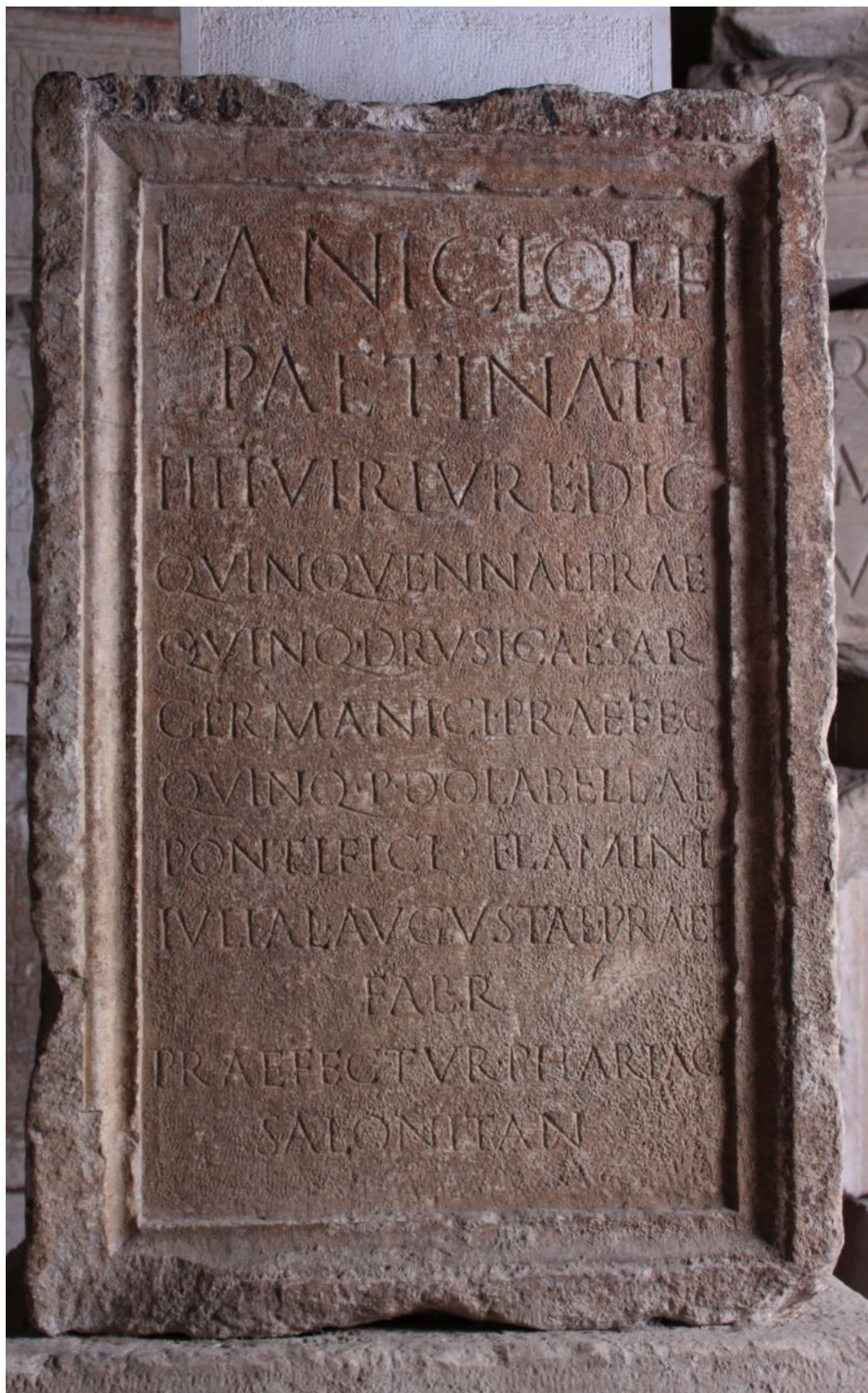
Iako je to danas teško vidljivo, na širem području ušća rijeke Jadro u vremenu od 1. stoljeća pr. Kr. do 7. stoljeća postojala je luka antičke Salone. Luku, odnosno pristanište Delmata, već u 1. stoljeću pr. Kr. u opisu jadranske obale i otoka spominje Strabon, grčki povjesničar, zemljopisac i filozof. Posljednja arheološka istraživanja potvrdila su i postojanje prapovijesnog nalazišta (pristaništa?) na području poluotoka Vranjica koje je služilo naseljima na širem području današnjeg Solina, posebno onome oko Sutikve.

PSIHOTERAPIJA

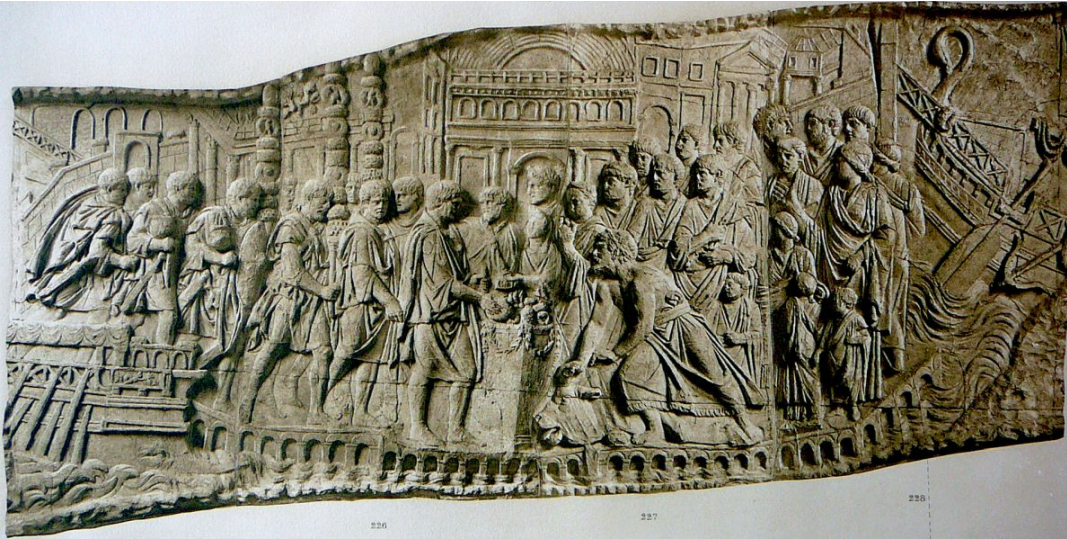

Kako pobijediti strah i anksioznost?
Uz pomoć našeg psihoterapeuta
savladaš životne izazove.

Sama antička luka formirana je pod južnim bedemima Salone ali vjerojatno je zauzimala barem dio današnjeg donjeg toka Jadra i prostor Solinskog i Vranjičkog blata. Spomenuti novootkriveni bedem na Bugarevu možda treba gledati i u kontekstu obrane same luke – kao najvažnijeg gradskog ekonomskog resursa i razloga zašto grad nastaje upravo na ovom mjestu. Tijekom vremena na ovom su prostoru sagrađeni brojni lučki objekti: pristaništa, skladišta, brodogradilišta, skladišta za žito tzv. *horrea*. Već početkom 1. stoljeća, u vrijeme namjesnika Publija Kornelija Dolabele, negdje na ulazu u luku sagrađen je i svjetionik (*pharos*) o kojemu se brinula posebna uprava, tzv. *praefectura phariaca salonitana*, kako nam je posvjedočeno na jednom od preko 6000 salonitanskih natpisa.

U blizini luke nalazio se i glavni gradski trg – forum, kapitolij s hramovima Jupiteru, Junoni i Minervi, kurija (gradska vijećnica) i teatar. Jedan od reljefa na Trajanovom stupu u Rimu, koji opisuje carev pohod na Dačane u današnjoj Rumunjskoj, prikazuje upravo Salonu u trenutku kada car s pratnjom silazi s brodova u luku i gradsko središte. To je ujedno prvi, a vjerojatno i jedini, relativno realistični prikaz ovog grada iz vremena dok je grad postojao.

U kasnijim stoljećima na obje strane luke sagrađene su velike ranokršćanske bazilike kako bi služile putnicima, mornarima, hodočasnici: tzv. *iuxta portum* (pored luke) unutar gradskih bedema te jedna izvan bedema, na vranjičkim „Crkvinama“. Potonja je nažalost velikim dijelom uništena, zajedno s grobljem koje se nalazilo na mjestu današnjeg igrališta u Vranjicu. Tijekom bizantsko-gotskog rata, u zimu 537. godine, jedna od pomorskih bitaka vodila se upravo pred salonitanskom lukom, gdje je Justinijanova mornarica potukla gotsku flotu. Prema riječima Prokopija, kroničara iz ovog vremena, za vrijeme bitke koja se odvijala na moru i kopnu Justinijanovi brodovi su „iznenada napali neprijateljske brodove i natjerali ih u bijeg, a mnogi od njih su potonuli“. Da ništa od onoga što smo prije nabrojali nije točno, samo je ovo dovoljno da razbukta maštanje o tajnama koje skriva ovaj prostor.

Osim velike gradske luke postojao je vjerojatno i veći broj manjih lučica i pristaništa u neposrednoj blizini grada ali i duž cijelog zaljeva, a koje su služile manjim naseljima i brojnim vilama, stambeno-gospodarskim objektima bogatijih pojedinaca. Staro naselje na mjestu današnjeg Resnika – Sikuli – imalo je svoju luku. U Spinutu ispred zgrade „Gusara“, sa splitske strane zaljeva, istraživano je i istražuje se pristanište koje je definitivno imalo veliku ulogu u formiranju antičke topografije splitskog poluotoka, a vjerojatno i same Dioklecijanove palače. Na položaju Trstenik, zapadno od tvornice cementa „sv. Juraj“ u Kaštel Sućurcu posljednjih godina se istražuje jedno takvo manje pristanište datirano okvirno u 1. stoljeće gdje su za gradnju i učvršćivanje obale potopljeni, vjerojatno isluženi, rimski drveni brodovi.

Do sada su istražena tri, od kojih svaki priča nevjerojatne priče o načinu gradnje, materijalima, upotrebi, popravcima itd. Kolege iz Muzeja grada Kaštela nadaju se da će barem jednog moći izvući iz mora, konzervirati i prezentirati javnosti – što je izuzetno dug i zahtjevan, ali i posao vrijedan truda.

Under Armour najšira p

BIBLOO

Kupite i

6/0/9/6/6/8

Users Today : 215

Users Yesterday : 540

This Month : 6416

This Year : 126298

Total Users : 609668

Views Today : 704

Total views : 2462911

Who's Online : 5

GORGONIJA.COM

MORSKI KRSTAVAC / TRP – Sup
sjene – 1. dio

Morska banjada u prosincu

34. redoviti Sabor HRS-a

Padom Salone u sukobima s Avarima i Slavenima, 30/40-ih godina 7. stoljeća, zauvijek je nestalo i njene luke. Međutim, nije nestala i potreba za njom kao ni potreba da se nastavi živjeti s morem. U slijedećoj priči na stranicama „Gorgonije“ reći ćemo nešto više o vremenu između nestanka Salone i njene luke i ovom današnjem koje se još uvijek bori s izazovima (i strahovima) koje pred nas stavlja naša „rasuta baština“.

Tekst: Ivan Alduk

(Korištena literatura i izvori: F.Bulić, Ritrovamenti antichi... Bulletino di archaeologia e storia dalmata 35, 1902, 3-29;

B. Kirigin, Salona i more, Munuscula in honorem Ž. Rapanić, Zg-Motovun-Split, 2012, 59-85;

Oglas zatvorio Google

I. Radić Rossi, Zaštitno arheološko istraživanje u vranjičkom podmorju 2005/6, Tusculum 1, 2008, 17-33;

Oglas zatvorio Google

F. Oreb/B. Kirigin, Lučki objekt u Saloni, Materijali, tehnike i strukture.... Zagreb 1980, 111-114;

I. Radić Rossi, Arheološka baština u podmorju kaštelanskog zaljeva, Archaeologia Adriatica 2, 2008, 489-506;

I. Radić Rossi/David Ruff, Rimski brod na Trsteniku u Kaštel Sućurcu, Tusculum 14, 2021, 21-40)

Ovaj tekst je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.

Posted in [NOVOSTI](#), [POMORSKA BAŠTINA](#)

< [Prev](#)
Svjetski putnik

[Next](#) >
Prvenstvo Hrvatske u podvodnoj fotografiji

[IMPRESSUM](#)

[SURADNICI](#)

[FACEBOOK](#)

[GORGONIJA KAN](#)

Za Gorgoniju pišu

Damir Višić, Boris Bulić, Jenny Barnjak,
Jadran Grančić, Davor Majkić, Matko
Vojković, Tonči Žanko, Damir Brajković,

^

GORGONIJA.COM

Nakladnik:
Udruga informatičara Imotski
Šetalište Stjepana Radića 21
21260 Imotski
e-mail: portal@gorgonija.com
Glavni urednik: Luka Kolovrat
luka.kolovrat@st.t-com.hr

Ante Tonči Fabris, Lidija Lijić Vulić,
Damir Ljubičić, Vedrana Vidović, Danijel
Frka, Vedran Dorušić, David Počekaj,
Damir Višić, Roko Markovina, Mario
Radaljic, Jelena Glamać, Dubravka
Pajk, Matko Pojatina, Vitomir Maričić,
Vesna Zmaić, Šime Sušić, Sunčana
Žaknić, Ivica Kostelić, Jelena Kurtović
Mrčelić

